כל דבר שיש בו מנין אפילו בדרבנן לא בטיל וכל שכן בדאורייתא דתניא [א] [א]ליטרא קציעות שדרסה על פי עיגול ואינו יודע באיזו עיגול דרסה על פי חבית ואינו יודע באיזו חבית דרסה על פי כוורת ואינו יודע באיזו כוורת דרסה ר"מ אומר ר"א אומר רואין את העליונות [ב] כאילו הן פרודות והתחתונות מעלות את העליונות ר' יהושע אומר [א]אם יש מאה פומין יעלו ואם לאו הפומין אסורין והשולים מותרין רבי יהודה אומר ר"א אומר אם יש שם ק' פומין יעלו ואם לאו הפומין אסורין וכו' רבי יהושע אומר אפילו יש שם שלשה מאות פומין לא יעלו [ב]דרסה בעיגול ואינו יודע באיזה [ג] מקום בעיגול דרסה או לצפונה או לדרומה דברי הכל יעלו רב אשי אמר אפי' תימא רבנן [ג]בעלי חיים חשיבי ולא בטלי ונמשוך [ד] ונקרב חד מינייהו ונימא [ד]כל דפריש מרובא פריש [ה]נמשך הוה לה קבוע

כל דבר שיש בו מנין. כל שדרכו לימנות כלל כגון ליטראות של קציעות שרוב בני אדם אין מוכרין במנין אלא דורסין אותו בעיגול ומוכר כל העיגול יחד הואיל ופעמים שמונין הליטראות לבד למוכרם במנין: **ואפילו בדרבנן.** במידי דאיסוריה מדרבנן כגון תרומת קציעות לא בטיל הואיל ודרכו לימנות כלל כ"ש בדאורייתא כגון פסולי קרבן דמתני': **ליטרא קציעות.** משקל ליטרא של תאנים יבישות של תרומה שקלעם באיזמל בכלי ששמו מקלוע: **שדרסה ע"פ עיגול.** שם כלי הוא עגול ודורסין בה קציעות ונדבקין זו בזו ונעשין עיגול כעין גבינה: **על פי.** דוקא נקט שנראית לעיניים: **ואין ידוע.** איזה פי כלי נאסר ובכל התחתונות פשיטא [ה] ליה שאין התרומה מעורבת בהן אלא הפומין לבדם בספק האיסור: **רבי מאיר ורבי יהודה** פליגי בהא אליבא דר"א ור' יהושע: **רואין אותן כאילו הן פרודות.** אע"פ שאין כאן ק' פומין של ק' כלים של היתר לבד האיסור לבטל האיסור והתחתונות אינן בכלל הספק להצטרף עם העליונות לבטלן [ו] רואין את כל ליטראות התחתונות והעליונות שבכל הכלים פרודות [ז] וזו מעורבת בכולן והתחתונות מצטרפות להעלות את העליונות שבכל [ח] פום ופום: **ואם לאו הפומין אסורין.** שהתחתונות שאינן בכלל הספק אין מעלות הפומין: **אפילו יש שם ג' מאות פומין לא יעלו.** דכל שדרכו לימנות לא בטיל: **דרסה בעיגול ואינו יודע באיזה מקום כו'.** שדרסה במקום השולים שהכלי רחב והרבה ליטראות סדורות לרחבו: **דברי הכל יעלו.** הואיל וליתיה לאיסוריה בעיניה שנדרס ונדבק בהתרות מלמעלה ומלמטה ומן הצד אין כאן דבר שבמנין כלל: ה"ג **ונמשך** [ט] **חד וחד מינייהו ונקריב כו'.** יעלם אחד אחד ובכל חד וחד נימא מרובא הוא: ופרכינן **נמשך.** בתמיה. משמע יקחם אחד אחד מתוך העדר הא הוה לו האיסור קבוע ועומד ביניהם וקיימא לן בסנהדרין (דף עט.) וארב לו פרט לזורק אבן לגו דכל

ר"מ אומר רבי אליעזר אומר כו'. תימה לר"ל דאמר לעיל גבי חבילי תלתן לר"מ כל שדרכו קשיא [י] דר"מ גופיה קסבר דליטרא קציעות בטלה דאע"ג [יא] דהויא כל שדרכו מיהו בפ' הערל (יבמות פא.) משמע דלא אמר ר"ל כל שדרכו מקדש אלא תרומה דאורייתא אבל בתרומה בזמן הזה דהיא מדרבנן לא וא"ת אם תרומה בזמן הזה דרבנן א"כ בטלה קדושת הארץ א"כ כלאי הכרם נמי דרבנן ואמאי תני כל שדרכו ר"ל דכלאי הכרם הוא חד דרבנן דאם לא בטלה קדושת הארץ היה דאורייתא' אבל הכא תרתי דרבנן חד דבטלה קדושת הארץ ועוד דתרומת תאנים מדרבנן דלא מחייב מדאורייתא אלא דגן תירוש ויצהר א"נ [יב] דלעיל הכי פירושו שהיה ר"מ אומר כל שדרכו לימנות מקדש מדאורייתא [יג] וכיון דבדאורייתא כל שדרכו מקדש דין הוא שיקדש בדרבנן את שדרכו כגון חבילי תלתן של כלאי הכרם א"נ כלאי הכרם כיון שיש בהן איסור הנאה אע"ג דבטלה קדושת הארץ חמור כמו מדאורייתא וא"ת ובפ"ק דמגילה (דף י.) היכי בעי למימר דקסבר ר"א קדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא ועוד דרבי יהושע גופיה קאמר התם בהדיא הכי אלמא קסבר לא בטלה קדושת הארץ והיכי [יד] לרבי יהושע דליטרא קציעות בטלה לר"ל והיינו יכולין לפרש דלר' יהושע קדושת הארץ לא בטלה ומ"מ ליטרא קציעות עולה משום דתרומת תאנים דרבנן דמטעם זה הקילו בה לומר שהתחתונות מעלות את העליונות ואע"פ שלא נתערבו בכל העיגול והא דמשמע בפרק הערל (יבמות פא.) לר"ל דאי תרומה בזמן הזה דאורייתא לא היה עיגול בעיגולין עולה דקאמר ר"ל והלא אני שונה עיגול בעיגולין עולה אלא [טו] תרומה דרבנן ואיזה הוכחה היא והלא ר' יהושע סבר מקריבין אע"פ שאין בית דקדושת הבית לא בטלה וכ"ש קדושת הארץ ואפי' הכי סובר דעיגול עולה ובטל ויש לומר דר' יהושע יסבור דלא מקדש אלא ו' דברים ור"מ דסבר כל שדרכו לא סבר כוותיה בהא א"נ י"ל בדוחק התם [טז] פרק הערל (גז"ש) ה"ג היינו בתרומת ביכורים דהוי דאורייתא בתאנים ומלינו סתם תרומה דאיירי בביכורים דתנן במסכת פרה פ' י"א (מ"ג) דבילה של תרומה שנפלה למי חטאת נטלה ואכלה אם יש כביצה בין טמאה בין טהורה המים טמאים והאוכלה חייב מיתה פי' כשנטלה אדם מיד נטמא גופו מחמת נושא מי חטאת וא"א להיות האוכלה חייב מיתה בסתם תרומה דתרומת פירות דרבנן אם לא נאמר דבתרומת ביכורים מיירי וה"נ [יז] מדקדק ר"ל מהא דעיגול בעיגולין עולה אפילו בביכורים דאורייתא ודוחק הוא זה אלא יש לחלק דלענין קדושה התלויה במחילות כגון קדושת הבית קאמר ר' יהושע דלא בטלה כדדריש התם במגילה (דף י.) אסר לו תומה אע"פ שאין לו עכשיו והיה לו קודם לכן וכן צריך לחלק [נמי לעיל] כמו שפירשתי לעיל בפרק קדשי קדשים (דף סא. ד"ה מאי): **והתחתונות** מעלות את העליונות. אע"פ שאינן בספק דימוע הקילו בתרומת פירות דרבנן והא דתנן במס' תרומות בפ"ד (מ"ט) תאנה לבנה שנפלה לתוך לבנות ושחורות לבנות אסורות השחורות מותרות ואין השחורות מעלות את הלבנות לא דמי דהתם אינן [יח] השחורות ראויות להיות בספק דימוע שלעולם השחורות ניכרות מתוך לבנות: **רבי** יהודה אומר כו'. וא"ת לר' יהודה מאי איריא דבר שבמנין אפילו כל מילי אוסר בכל שהוא דהא שמעי' ליה לר' יהודה לקמן בפירקין (דף עח.) דמין במינו לא בטיל וכסיפא נמי דקתני דברי הכל לרבי יהודה יעלו אמאי יעלו וכן לקמן דנקט ר"י רימוני בדן אפילו כל מילי נמי וכן בפ' הנזקין (גיטין נד:) נפלו [יט] ונתפלעו בשוגג יעלו לדברי רבי יהודה אמאי והא מין במינו לא בטיל לר' יהודה ועוד תנן בפ' נוטל (שבת קמא.) רבי יהודה אומר מעלין את המדומע באחד ומאה [כ] ואומר ר"ת דלא א"ר יהודה מין במינו בכל שהוא אלא בדבר לח דומיא דדם הפר ודם השעיר דיליף מיניה לקמן [כ] דדבר המתערב הוא והא דאמרי' בסוף בילה (דף לח:) דחטין בחטין לא בטיל לר' יהודה בקמח איירי דהוי דבר המתערב תדע דגבי חטין בשעורין קאמר התם דבטל משום דהוי מין בשאינו מינו ואמאי הא מינכרי מהדדי אלא ודאי בקמח איירי ולא גרסי' בגיטין נפלו לגת ונתפלעו אלא נפלו ונתפלעו דלא איירי בלח אלא ביבש ובענין זה מפרש ר"ת הא דא"ר יוחנן בסוף ע"ז (דף עג.) ב' כוסות אחד של חולין ואחד של תרומה שמזגן וערבן זה בזה סלק את מינו כמי שאינו ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו וקשיא ליה כיון דתרומה עולה בק' ומאה א"כ מינו נמי יסייע לשאינו מינו לבטל התרומה אלא ש"מ דבמינו במשהו והא דא"ר יוחנן התם (דף עג.) דכל איסורין שבתורה במינו בנותן טעם חוץ מטבל ויין נסך ולא חשיב תרומה משום דבכלל טבל היא [כא] דכיון דבאחד ומאה הוא דמפרש התם טעמא דטבל דכהיתרו כך איסורו דחיטה אחת פוטרת את הכרי והוא הדין בתרומה כעלייתה כך איסורה ובכל דוכתא דתרומה עולה באחד ומאה בדבר יבש ומתני' דהקומץ רבה (מנחות כג.) שתי מנחות שלא נקמצו דלא מבטלי ליה שירים לטיבלא דמוקמינן התם כר' יהודה במנחת סולת איירי שנתערב [כא] לגמרי כדבר [כב] לח ולא במאפה תנור ומחבת ומרחשת וההיא דנבילה בשחוטה בהקומץ רבה (שם כג.) בשנימוחה. וה"ר יום טוב מפלנ"י הקשה לר"ת מההיא דפסחים (דף טו.) דחבית של תרומה שנשברה בגת העליונה והתחתונה חולין טמאין דאמרי' התם (דף כא.) דאם נפלה לק' חולין דברי הכל תרד ותטמא אלמא דאפי' לח עולה באחד ומאה ונראה שכמו כן היה יכול להקשות מההיא דשאור של חולין ושל תרומה שנפלו בעיסה דאין לח מתערב יותר ממנו ועוד תניא במסכת תרומה [כג] בתוספתא פרק סאה תרומה לוג יין גלול שנפל לתוך ק' לוגין עכורין [כד] ומזר בו ר"ת דודאי אין חילוק בין לח ליבש ותירץ דהא דתרומה עולה בק' ומאה בנפלה לתוך חולין מתוקנין דאי אפשר למבטל דהיינו חולין להיות כבטל דהיינו תרומה וההיא דב' כוסות א' של תרומה ואחד של חולין [כה] שאינן מתוקנין דאפשר להם ליעשות תרומה קסבר [כו] לה ר' יוחנן כמאן דאמר בהקומץ רבה (דף כג:) בתר מבטל אזלינן והוי מין במינו וההיא דפסחים (דף כא.) ל"ק [כז] למ"ד בתר בטל אזלי' דמשקין לבי סריחי אין שם משקין עליהן ולא אפשר לה לתרומה שתיעשה חולין וא"ת וטבל במינו במשהו היכי משכחת לה הא א"א למבטל דהיינו החולין שיעשו טבל וי"ל שנפל טבל טבול שאינו טבול לתרומה כבטל דהוי מין במינו כיון דשם טבל עליהם [כח] על שניהם א"נ טבל שראה פני הבית כבטל שלא ראה פני הבית א"נ [כט] נפל לתוך חולין מתוקנין ובעודה לתרומה ביד בעלים דאפשר לאיתשולי עלה והשתא דאתינן להכי איכא לאוקומי ההיא דב' כוסות בחולין מתוקנין וכגון דתרומה ביד בעלים וההיא דפסחים בתרומה ביד כהן ועוד י"ל לתירוץ קמא כר"ת [ל] דההיא דפסחים (דף כא.) כר' חייא דלית ליה לר' יהודה נבלה ושחוטה בטלות זו בזו ולהכי חשיב התם מין בשאינו מינו לענין משהו אע"פ שחשובין מין במינו לענין אחד ומאה דלא סגי להו בס' אבל רבי יוחנן דלא כרבי חייא דה"נ מוכח בהקומץ רבה (מנחות כג:) דלאו כ"ע אית להו דר' חייא וההיא משנה דאין דם מבטל דם פירש בקונטרס בהקומץ רבה (ג"ז שם) [ל]לרב חסדא דאזיל בתר מבטל הויא דלא כרבי חייא ואפילו לרבי חנינא דאזיל בתר בטל נראה דאיכא טובא ההיא דאין רוק מבטל רוק ואין מי רגלים מבטל מי רגלים לקמן בפירקין

מסורת הש"ס

א) תרומות פ"ד מ"י בילה ג: ירושי' תרומות פ"ד ה"ז, ב) עי' ירושלמי ערלה פ"ב ה"א, ג) [יומא סד: וש"נ], ד) [עיין תוספות חולין לה. ד"ה ספקו] ה) עי' לקמן פא. ועיקר דברי ר"י במנחות כב., ו) ד"ה ליטרא.

גליון הש"ס

תוס' ד"ה רבי יהודה אומר וכו' ואומר ר"ת דלא אמר ר' יהודה. עיין לקמן דף עט ע"ב תוס' ד"ה הא כסה"ל:

שינויי נוסחאות

א] פלוגתא דר"מ ור"י ליתא במשנה דתרומות, אמנם בתוספתא דתרומות פ"ה איתא, לכן שפיר איתא דתניא (הגרי"ב): ב] מפרש"י כאן מיתה דגרים רואין אותן, וכמו שהוא גליונו. וכ"ה במשנה שם (רש"ש). ור' גנוס' רש"י כ"י דכ"ג בתוספתא, ואולם בנוס' התוספתא שלנו אינו. איברא מפרי רש"י בבילה [עי' מוסף רש"י] משמע דמפרש כהגירסא שלפנינו רואין את העליונות. מיהו גליונו שם נמי כתב רואין אותן. וכר"ל וכרי"ה הגירסא רואין את התחתונות: ג] באיזה עיגול דרסה דברי הכל יעלו, דרסה בעיגול היינו פלוגתייהו, אלא אמר רב פפא דרסה בעיגול ואין ידוע היכן דרסה או לצפונה כו' כצ"ל (רש"ש. וכ"ה בביצה ג ע"א): ד] ונימשוך חד חד מינייהו וניקרב כצ"ל (רש"ש וצ"ק. וכ"ה בדפו"י ובכ"י דפו"ש ועוד): ה] פשיטא (שם): ו] צ"ל לבטל (דפוסי וצ"ק): ז] צ"ל כאילו הן פרודות (שם): ח] עי' תוס' קדושה: ט] ונמשוך חד חד כצ"ל (שמ"כ צ"ק): י] קשיא דר"מ אדר"מ דהא ר"מ גופיה כצ"ל (ב"ש): יא] צ"ל ואע"ג (שם): יב] לשון תוס' יבמות אי נמי חבילי תלתן הוי את שדרכו וה"פ: יג] צ"ל בדאורייתא (ב"ש. וכ"ה ברש"ש ערלה פ"ג ותוס' יבמות פא ע"א): יד] והיכי קאמר ר"מ אליבא דר' יהושע כצ"ל (שם): טו] צ"ל אלמא (צ"ק): טז] דהתם בפ' הערל היינו כו' כצ"ל (צ"ק): יז] ומשום הכי נמי מדקדק כצ"ל (צ"ק): יח] צ"ל אין (צ"ק): יט] צ"ל נפלו לגת (ב"ש): כ] היא רחד טעמא כצ"ל (ב"ש): כא] צ"ל שמתערב (שם): כב] צ"ל כדבר (שמכ"י): כג] תרומות (ב"ש): כד] עכורין יעלה כצ"ל (צ"ק): כה] חולין בחולין שאינן (דו"ח): כו] צ"ל וסבר (שם): כז] צ"ל אפילו למ"ד (צ"ק): כח] תיבת עליהם נמחק (צ"ק): כט] צ"ל א"נ אפילו נפל (צ"ק): ל] צ"ל דר"ת דההיא (צ"ק): לא] כספרים שלנו לא נמצא בפ' גיד הנשה לא הקושיא ולא התירוץ, ואולי היה כך גירסתם (גליון). ויותר נראה לצ"ל להגיה כס"ת ופריך התוס'. וכמו שהוא כמסקי ר' מרדכי מכמ"י ז"ל ומשני בריה חשיבא ולא בטלה, ומקשי התוס' תיפוק ליה דהוה והגיד קבוע ומתרצי דלא חשיב מחצה על מחצה כו' עכל"ל: לב] בכ"י חד חד מינייהו גרס והס"ד והשאר עד סוף העמוד ליתא:

ליקוטים

הו"ל קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי. והא דקיי"ל מדאורייתא חד בתרי בטיל היינו היכא שמעורב ואינו ניכר האיסור כו' ובדבר חשוב אפי' מעורב לא בטיל ואסור כל קבוע כו' כדאמר בפ' התערובת גבי תערובת בעלי חיים דחשיבי ולא בטלי דפריך ונמשיך ונקריב חד מינייהו ונימא כל דפריש מרובא פריש ומשני נמשך בתמיה הוה ליה קבוע וכל קבוע כו'. ועיקר הטעם אינו משום קבוע אלא משום דבעלי חיים לא בטלי כמו דבר שדרכו לימנות. (תוס' חולין לה.)

עין משפט נר מצוה

יג א מיי' פרק י"ד מהלכות תרומות הלכה ו:

יד ב מיי' שם הלכה ז:

טו ג מיי' פ"ו מהל' פסה"מ הל"ח ופט"ז מהל' מאכלות אסורות הל"ז טוש"ע י"ד סימן קי סעיף א:

מוסף רש"י

אפילו בדרבנן. אפילו במידי דרבנן כגון ליטרא קציעות דאיירי בתרומת פירות דרבנן: ליטרא קציעות. תאנים שנתייבשו בשדה וקוצצן במקצוע, והוא שם כלי העשוי לכך ומוכבן בו עוקצי התאנים ואחר כך דורסין אותם בכלי עגול והן נדבקין יחד ונעשין כגבינה והוא נקרא עגולי דבילה וכשבאין למוכרן מפרידין במגריפה ומוכרן במשקל ליטרא (ביצה ג:). קציעות. מקצוע. כלי (שטוחין) [שעושין] בו הגרוגרות, ועל שם כלי קרי להו קציעות בכמה דוכתין (מנחות נד:). שדרסה על פי עיגול. פ"ם כלי ששמו עגול שבו עושין העגולין: ואינו יודע באיזו עיגול. אבל יודע שעל פי הוא ולא בתוכו: ר' מאיר אומר. כן נחלקו ר' אליעזר ור' יהושע בדבר זה, ר' אליעזר אומר אע"פ שאין ליטרות תחתונות בספק דמוע, מצטרפות התחתונות אל הפומין של כל העגולים הללו (ביצה ג:). רואין אותן כאילו הן פרודות. אם אין כאן מאה פומין של היתר שיהא בהן כדי להעלות פי האיסור באחד ומאה, רואין כאילו ליטרות של כל הפומין פרודות מעל הפומין ומעורבות בשל שולים ונמצאו כולם בספק הדמוע ומצטרפות התחתונות להעלות את ליטרא שעל הפה, דהואיל ותרומת פירות דרבנן מקילים בהעלאתם: אם יש מאה פומין. של היתר לבד פומין של איסור: יעלו. מעלין אותן באחד ומאה: ואם לאו הפומין אסורין. ואין השולים מעלין לבטל הפומין, הואיל ואינן בספק הדמוע: ר' יהודה אומר. לא כן נחלקו ר' אליעזר ור' יהושע, אלא כן נחלקו ר"א אומר כו': אפילו יש שם שלש מאות פומין. ויטלן בכלל הספק: לא יעלו. אין מעלין את היתר, הואיל ופומי הכלי דבר שיש בו מנין הוא לא בטלי ואפילו בדרבנן: דרסה בעגול כו'. דעכשיו אין נכרות, שהרי מדובקות ואינו יודע היכן היא אם בגופו של עגול או בצדו, הואיל והשתא לאו כמנין היא ולא מנכרא דברי הכל יעלו, ותנא דלעיל ר' יהודה ואליבא דר' יהושע היא (שם ד.):

נוסחאות רש"י כת"י

אפילו במידי דרבנן. כגון תרומת פירות דאינן לא בטלי: ליטרא קציעות. משקל ליטרא: קציעות. תאנים המיובשות במחה ואחר כך דורסין אותן בכלי עגול ושמו עגול: על פי עיגול. דיוקא נקט על פי שאין התחתונות בספק האיסור אלא הפומין בלבד: ר' מאיר ור' יהודה פליגי אליבא דר' אליעזר ור' יהושע: רואין אותן כאלו הן פרודות. גרסינן בתוספתא, כלומר אע"פ שאין התחתונות בספק האיסור מצטרפות הן לעליונות לק"ח ליטראות לבטל את האיסור דמקילין בביטול תרומת פירות דרבנן: כאלו הן פרודות. כל הליטראות והתחתונות מעורבות עם העליונות: ר' יהושע אומר. אין התחתונות מצטרפות להעלות האיסור שהרי אין בספק האיסור אלא הפומין ואם יש בפומין כדי לבטל יבטלו ואם לאו הפומין אסורין: אפילו יש שם כו'. דקסבר כל שדרכו לימנות אינו בטל והפומין דרכן לימנות כמה פומי כלים יש: באיזה מקום בעיגול. דאין האיסור בעין ואין חשוב לימנות הילכך בטל: ונמשוך. משמע מתוך העדר המעורב ימשוך אחד ויקריבנו ואחריו אחד וכן כולן: ה"ג לב] ונמשוך חד חד מינייהו ונקריב. יעלם אחד אחד ובכל חד נימא מרובא הוא: ופרכינן נמשוך. בתמיה, הא הוי ליה האיסור קבוע ועומד. חד חד מינייהו גרסי':

שיטה מקובצת ונמשוך חד חד מינייהו [illegible]

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones